

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

2000 YILI OCAK-KASIM DÖNEMİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, "[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)" başlıkları altında yer almaktadır.

2000 yılı Ocak-Kasım dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemine göre, 2000 yılının Ocak-Kasım döneminde dış ticaret açığı % 142,4 oranında genişleyerek 21.090 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 1,4,
- bavul ticaretinin % 33,8 artmasına karşın,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 37 oranında artmasıdır.

Diğer taraftan, 2000 yılının Ocak-Kasım döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler % 39,7 oranında artarak 11.768 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde 275 milyon ABD doları açık veren cari işlemler dengesi, 2000 yılının aynı döneminde 9.322 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1999 yılı Ocak-Kasım döneminde, 2.023 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 26.806 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2000 yılının Ocak-Kasım döneminde 2.707 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 28.305 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılının Ocak- Kasım döneminde 1.038 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 35.507 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2000 yılının Ocak-Kasım döneminde, 1.845 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 49.395 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde 8.701 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2000 yılının aynı döneminde % 142,4 oranında artışla 21.090 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	1999 Ocak-Kasım	2000 Ocak-Kasım	% Değişim
İhracat FOB	26.806	28.305	5,6
Bavul ticareti	2.023	2.707	33,8

İthalat FOB	-35.507	-49.395	39,1
Altın ithalatı	-1.038	-1.845	77,7
Dış Ticaret Açığı	-8.701	-21.090	142,4

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, 1999 yılı Ocak-Kasım dönemine göre % 47,2 oranında artarak 7.327 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** söz konusu dönemler itibariyle % 19,4 oranında artarak 2.531 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 4 oranında artışla 10.596 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 16,5, **faiz giderlerinin** % 12,8 oranında artmasına karşın, **diğer mal ve hizmet giderleri** % 14,7 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 1.631, 5.503 ve 6.223 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının Ocak-Kasım döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 0,8 oranında azalarak, 4.162 milyon ABD dolarına düşmüştür.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2000 yılının Ocak-Kasım döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 242 milyon ABD doları artarak 902 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 142 milyon ABD doları artarak 773 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 129 milyon ABD doları giriş göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde 2.108 milyon ABD doları tutarında, 2000 yılının aynı döneminde ise 6.252 milyon ABD doları tutarında **tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirildiği görülmektedir.**

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, söz konusu dönemler itibariyle sırasıyla 553 milyon ABD doları ve 649 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, aynı dönemlerde sırasıyla 840 milyon ABD doları net alım ve 4.343 milyon ABD doları net satım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde 2.395 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 1.260 milyon ABD doları tutarında net girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde 78 milyon ABD doları net çıkış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 3.818 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yer alan kalemlerden; **Uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 9.347

milyon ABD dolarından 15.629 milyon ABD doları düzeyine çıkmış olup, söz konusu artış, bankaların borçlanmasındaki 325 milyon ABD dolarlık azalışa karşın, genel hükümetin borçlanmasındaki 1.414 milyon ABD dolarlık artış ile diğer sektörlerin borçlanmasındaki 5.193 milyon ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2000 yılının Ocak-Kasım döneminde 9.285 milyon ABD dolarından 12.389 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 1999 yılı Ocak-Kasım döneminde 140 milyon ABD doları azalış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde 578 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Kasım döneminde 551 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2000 yılının aynı döneminde 123 milyon ABD doları tutarında geri ödeme gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde 292 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 623 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde 2.540 milyon ABD doları artış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 5.117 milyon ABD doları artış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde net 1.769 milyon ABD doları kullanım gösterirken, 2000 yılının aynı döneminde kullanım miktarı 3.987 milyon ABD doları olmuştur.

Diğer sektörlerle ait **Ticari krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Kasım döneminde net 736 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise net 1.098 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** söz konusu dönemler itibariyle sırasıyla net 3 milyon ABD doları ve 177 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 2.579 milyon ABD doları ve 5.348 milyon ABD doları net kullanım göstermiştir.

Mevduat hesapları, 1999 yılının Ocak-Kasım döneminde 39 milyon ABD doları azalış gösterirken; 2000 yılının aynı döneminde, özellikle, yurtdışında yerleşik kişilerin hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 231 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 1999 yılının ilk on bir ayında 4.858 milyon ABD doları artarken, 2000 yılının aynı döneminde 2.180 milyon ABD doları azalmıştır.